

KJAK

Ber yvirhøvur til at fáa eina **ókeyppis** pylsu?

"There ain't no such thing as a free lunch" siga amerikanarar. Onki er ókeyppis. Hugtakið sigst vera uppfunnið, tá ølstovur bjóðaðu fólki "ókeyppis" mat fyri at fáa tey at brúka meira pening til at drekka meira.



HEDIN MORTENSEN

borgarstjóri

Og er nú nakað ókeyppis? Er ein ókeyppis Dimma eitt týskvöld veruliga ókeyppis? Nei, ha? Hon er partur av ein stórari kostnaðarmiklari heild, sum er figgjað av okkara innkeyppengum í teimum fyrirkomulagnum, sum tryggja Dimmu raksturinn gjøgnum lýsingar.

Og so gjalda vit jú haldaragjald eisini.

So tað er sum soleiðis heldur onginn ókeyppis avis. Men tað tryggjar, at Dimma koyrir, at fólk eru til arbeiðis á Dimmu, at fólk fáa løn, so tey sjálv kunnu keypa sær pylsur.

Tað vil siga, tá kommunan ikki serverar pylsurnar "ókeyppis".

Tær ókeyppis pylsurnar eru sjálvandi heldur ikki ókeyppis. Sum so. Vit hava keypt sær. Fyri skattapengar. Í prosessini hava vit hjálpt til at halda lív í onkrum handli. Onkur hevur koyrt sær oman á keiina og onkur annar kókar og serverar.

Og so eru øll glað og harvið blivu sær ókeyppis pylsurnar ein hugnaligur partur av trivnaðinum í býnum. Og tann stóra familjan við teimum mongu børnunum, sum komu "ókeyppis" við Bussleiðini, fekk eisini pylsur og køkur, uttan at skula gjalda upp úr lummanum

har og tá.

Men nøkur heilt fá vilja ikki hava pylsur. Eiheldur ein kaffimunn frá kommununi. Nøkur vilja heldur ikki hava "ókeyppis" bussleið. Summi vilja heldur ikki hava "ókeyppis" fríð. Ella rættari: Tey vilja ikki, at hini skulu fáa tað ókeyppis.

Hesi vilja ikki hugna sær saman við øllum hinum, heldur ikki ein deiligan summardag, tá býurin kókar av glaðum fólki.

Hesi síru halda, at javnvág millum debet og kredit hjá kommununi er tað einasta sum veruliga hevur týðning - nógv størri týðning enn trivnaður, sum eftir teirra tykki kemur í fjórðu ella fimtu røð. Ella als ikki.

Hesi halda, at alt hevði verið so nógv betur, um kommunan lækkaði skattin við einum prosent og avtók øll trivnaðarátøkini.

Ístaðin fyri at gleðast um, at býir kring allan heim nú ætla at kopiera okkara bussleið, tí hon umhvørvisliga og sosialt er skilagóð – so vil mann heldur grenja um, at hon nú kortini skal gjaldast.

Og so fær mann tað at ljóða sum, at okkurt fordekt er í hesum. Valið nærkast og ikki er at ivast í, at fleiri "ókeyppis" tiltøk fara at verða

skipað. Og jú for Sørin, ókeyppis ólavsøkan verður aftur í ár!

Og tey síru gloyma, at trivnaður var ein partur av seinast samtyktu figgjarlóg. At kommunan hevur sett pening av til ávís tiltøk – til dømis ólavsøku og jólahald! Harundir eisini pylsur!

Eitt einmælt býráð samtykti at keypa Westward Ho og at reka sluppina. Hetta mentanaráttak er tí eisini eitt "ókeyppis" áttak fyri alt fólkið, eins og pylsurnar á Bursatanga.

Sama býráð hevur sett pening av til útreiðslur í sambandi við hátíðarhald, flagging og mentanartiltøk, eitt nú ólavsøku, jólatrø, grindaskipan o.s.fr. Og til at pynta býin og halda hann reinan.

So eg loyvi mær at ivast í, um borgarin hevði verið so fegin um lægri skatt, um kostnaðurin var, at jättanin til øll hesi tiltøk varð avtikin. Tí hon hevur ómetaliga stóran týðning, men er kortini

eisini tey, sum annars ikki hava ráð til tað, eisini fáa eina pylsu av og á? Er tað ikki ein sannroynd, at tað liggur eitt slag av sosialari javning í mongum av trivnaðarátøkunum?

Vandi fyri útgjaring er eingin. So nógv er heldur ikki sett av til tilík endamál. Flestu tiltøkini liggja rímmarføst og jøvnt ár undan ári. Tey eru hvørki færri ella fleiri, um tað er val ella ikki val.

Eg haldi tað fer at verða fátæksligt í Havnini uttan trivnaðarátøk. Tað verður onki serliga stuttligt og alt ov lítið at gleðast um, tá bara tín egna pengamappa skal avgera, um tú kanst hugna tær í einum reinum og hugnaligum býi og av og á fáa eina pylsu ella ein kaffimunn afturvið smákøkuni.

Og vónandi fer tað í allari framtíð at bera til hjá familjum at koyra ókeyppis av Velbastað ella Kollafirði til Havnar og heimaftur. Og vónandi fara avisirnar ikki

Kommunan hevur sett pening av til ávís tiltøk – til dømis ólavsøku og jólahald! Harundir eisini pylsur!

ikki nóg stór til, at til ber at misbrúka hesar skattakrónur til valstríðarendamál.

Og sjálvandi kundu vit broytt tað heila til at tilkið brúkaragjald. Høvdu fólk verið so fegin um skrellimaðurin stóð við rokning í túninum, hvørjarferð hann heintaði posan? Ella reinhaldið ikki ruddaði uttanfyri hjá sær, tí tú ikki hevði góldið ruddingargjald? At tú skuldi rinda fyri hvønn vatnsopa ella fult dagstovnagjald? Hevði tað verið serliga sosialt og serliga rættvíst?

Og ger tað nakað um øll gjalda í eina felags pulju, so

at setast aftur í sambandi við kommunal tiltøk, um vit bjóða ein kaffimunn afturvið – ella eina pylsu, tað skal verða blaðfólkunum væl unt.

Hartil meti eg tað at lítisvirða veljaran, um tit halda, at til ber at keypa atkvøður fyri pylsur og kaffi.

Avtak floksstuðulin



TEITUR VÁGADAL

sjúkrarøktarfrøðislesandi

Flokkarnir í Føroyum fáa flokkstuðul til "politiska upplýsing", sum tað eitur. Hesin er sjálvandi goldin av okkum skattgjaldarum. Trupulleikin er bara, at flestu flokkar upplýsa ikki so nógv. Hetta hevur Norðlýsið t.d. víst á.

Tá løgtingsvalið var í fjør, vóru útreiðslur høg, onkur flokkur hevði enn tá milliona hall av valinum. Og tað mesta fór til plakatar, marknaðarføring og lesarabrøv, sum nokk ikki so nógv lósu.

Er hetta politisk upplýsing? Hví verður ikki upplýst politiskt hini árinum, líka væl?

Politiskar visjónir

Hvat er tað, og hví skulu tær stuðlast?

Politiskar visjónir, eru jú privat fólk, sum hava ávís hugsan um samfelagsviðurskipti.

Í núverandi løtu, er tað soleiðis, at vit øll gjalda fyri hugsjónir, ið vit ikki taka undir við. Sambandsfólk gjalda fyri hugsjónir hjá tjóðveldisfólki, javnaðarfólk gjalda fyri hugsjónir hjá fólkaflaksfólki. Er tað rætt?

Hetta er jú privat, sum royna at ávirka tað almenna. Øll somul. Hví skal man stuðla tað?

Taka vit stuðulin vekk, so finna vit útav, hvør visjón fær figgjarligan stuðul. Soleiðis operara fakfeløg. Tey fáa ikki almennan stuðul. Har eru tað limirnir, sum gjalda fyri raksturinn. Og soleiðis átti tað eisini at verið fyri politisku flokkarnar.

Reformar?

Samgonguflokkarnir skrígga um neyðugar reformar, uttan heilt at siga hvørjar.

So her kemur eitt upp-

skot:

- 1) Avtak allan flokkstuðul
- 2) Lat allar limir í politisku flokkunum sjálvi gjalda fyri skrivstovufólk og annan rakstur
- 3) Hava krav um greiðan limalista og hvussu stuðlast kann, t.d. stuðul yvir 5000 kr skal vera almennur, stuðul frá fyrirkomulagnum skal eisini vera almennur o.s.fr.
- 4) Forbjóða valplakatir, bert tíðarspilla og órudd, sera umhvørvisóvinarligt
- 5) Øll áhugamál hjá uppstillaðum skulu vera lýst undan val

Á henda hátt, kunnu vit finna útav, hvør flokkur er figgjarligum lívið laga.

Serliga kunnu vit finna útav, hvørjar visjónir er verdar at brúka pening uppá. Og harvið fær veljarin størri vald.

Nevnast kann, at summir flokkar í Danmark hava innanhýsis skatt, t.v.s. partur av løn hjá fólka-valdum skal í floksskassan. Flokkarnir kunnu sjálvir avgera, hvussu figging verður útvega.

Í núverandi løtu fáa flokkarnir eitt skrivstovufólk givið uttan nakað hóvasták, og at meginparturin av peninginum fer til plakatar og marknaðarføring undan val.

Okkum tørvar konkretar visjónir, ikki alment stuðlaðar ódefineraðar visjónir, sum bara eru har ár eftir ár. Visjónir, sum vilja nakað, hava vit brúk fyri.

Eg meti tað at lítisvirða veljaran, um tit halda, at til ber at keypa atkvøður fyri pylsur og kaffi